

Lausunto

02.04.2026

Asia: VN/7624/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ydinenergialain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ydinenergialain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Yleisesti, kyseisen lain valmistelu on valitettavan ja huolestuttavan puutteellista huomioiden miten merkittävää ulko- ja turvallisuuspoliittista muutosta lakimuutoksessa esitetään. Erityisen puutteellista on ydinräjähteiden tuomista koskevan päätöksenteon epäselvyys sekä lainmuutoksen vaikutusten ja seurausten arviointi, mm. liittyen Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin, kestävään kehitykseen ja kokonaisturvallisuuteen. Lakimuutos tällaisenaan heikentäisi Suomen turvallisuutta ja vaikuttaisi osaltaan myös kielteisesti ydinaseriisuntaa edistävään normistoon heikentäen sääntöperusteisuutta ja globaalia turvallisuutta. On siten perusteltua esittää, ettei lain valmistelua sen nykymuodossa jatketa ja että ydinräjähteiden kieltä säilytetään. Mikäli lain jatkokäsittely kuitenkin etenee, tulee varmistaa ja lakia täydentää siten, että ydinaseita koskeva sääntely ja päätöksentekomenettely on selkeästi säädettyä ja täsmennettyä ja että ydinräjähteiden tuomista Suomeen koskeva valvonta ja varautuminen on laadukasta ja takaa kansalaisten turvallisuuden.

1. Ydinräjähteiden tuomista koskeva sääntely ja päätöksenteko

Lakiluonnoksessa esitetään, että ydinräjähteitä voisi tuoda Suomeen jatkossa poikkeusperustein, jotka liittyvät Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen tai puolustusyhteistyöhön.

Esitetyt poikkeusperusteet ovat laveat ja epämääräiset. Ydinräjähteisiin liittyvien merkittävien turvallisuusriskien takia niiden tuomisesta Suomeen olisi määriteltävä erittäin tarkasti ja rajatusti.

Näin ulko- ja turvallisuuspolitiisesti merkittävä ja riskialtis toimi tulisi rajata ainoastaan Suomen turvallisuuden kannalta täysin välttämättömiin tilanteisiin. Tätä taustaa vasten erityisesti "puolustusyhteistyötä" koskeva poikkeusperuste on ongelmallinen. Lisäksi esityksessä tulisi selventää päätöksentekomenettelyä liittyen ydinräjähteiden tuomiseen Suomeen.

Esityksessä tulisi rajata ja täsmentää, minkä tyyppisiä ydinräjähteitä Suomeen voisi tuoda sekä minkälaisia tilanteita ja tarkoitusta varten. Miten kaikissa tilanteissa varmistetaan YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden sotilaallista voimankäyttöä koskevien säädösten - sekä humanitäarisen oikeuden sodankäynnin tavoille asettamien vaatimusten - noudattaminen? Näitä kysymyksiä tulisi esityksessä selventää.

2. Vaikutusten arviointi: Kestävä kehitys, Suomen kansainväliset veloitteet ja kokonaisturvallisuus

Esityksessä todetaan, että lakimuutoksella "voi olla vaikutusta myös perusoikeuksiin, erityisesti perustuslain 7 §:ssä säädettyyn oikeuteen elämään ja turvallisuuteen sekä perustuslain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuun oikeuteen terveelliseen ympäristöön". Esityksessä ei kuitenkaan ole ollenkaan arvioitu ydinaseiden vaikutuksia ympäristölle tai terveydelle. Kenties tämän seurauksena laissa ei ole myöskään riittävästi huomioitu, miten mahdolliseen ydinaseiden käyttöön tai onnettomuuteen Suomen maaperällä tai maantieteellisessä läheisyydessä varaudutaan. Mikäli lain valmistelua jatketaan, tulee selventää kuinka todennäköisenä hallitus pitää ydinaseiden käyttöä Suomessa tai Suomen lähialueilla, miten ydinaseita koskeviin onnettomuksiin aiotaan varautua ja erityisesti, miten terveys- ja pelastusviranomaiset varautuvat vahingon tai onnettomuuden mahdollisuuteen. Siviiliväestön suojelun näkökulma on unohdettu esityksessä lähes kokonaan, vaikka ydinaseiden käyttö vaikuttaa mitä suurimmassa määrin Suomen siviiliväestön elämään. Esityksen uskottavuutta heikentää, että esitys on laadittu suppeasti virkamiestyönä puolustusministeriössä eikä lain valmistelussa ole kuultu Säteilyturvakeskusta, joka on Suomen säteilyvalvonnasta ja ydinturvallisuudesta vastaava viranomainen. Huomioiden ydinräjähteiden vakavat vaarat terveydelle ja ympäristölle on esityksen laadun kannalta valitettavaa, ettei lain valmistelussa ole kuultu laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin eri alojen asiantuntijoita.

Ydinasepelotteeseen nojaaminen on kitkassa Suomen kansainvälisten veloitteiden kanssa. Sitoutuminen ydinaseiden mahdolliseen käyttöön heikentää ydinsulkusopimuksen ydinaseriisuntaa koskevaa pilaria, joka velvoittaa kaikkia sopimuksen osapuolia edistämään ydinaseriisuntaa. YK:n kansainvälinen tuomioistuin on myös todennut, että ydinasepelotepolitiikka on ristiriidassa ydinaseiden kieltoa koskevan normin kehittymisen kanssa. Tämän laillisen normiston kehittymistä eli ydinaseiden käytön kieltoa tukee suurin osa kansainvälisestä yhteisöstä. Suomen linjamuutos suhteessa ydinaseisiin heikentää Suomen uskottavuutta ja mainetta asevalvonnan, ydinaseiden leviämisen ja ydinaseriisunnan edistäjänä maailmalla.

Ydinaseet ovat kaikista tuhoisin joukkotuhoase ja eksistentiaalinen uhka globaalille turvallisuudelle ja ihmiskunnalle. Ydinaseiden käytön vaikutukset olisivat läpileikkaavia, laajoja ja koskettaisivat

kaikkea inhimillistä kehitystä, kuten ruokaturvaa, globaalia terveyttä, ihmisoikeuksia, siviilien suojelua, tasa-arvoa, ilmastonmuutoksen torjuntaa ja planetaarista terveyttä kokonaisvaltaisesti aiheuttaen mittaamattomaan inhimillistä kärsimystä. Rajallinenkin ydinsota saattaisi aiheuttaa niin kutsutun ydintalven, joka ajaisi globaalin ruoantuotannon alas ja miljardit ihmiset nälänhädän partaalle, mukaan lukien Suomessa. Yksittäinenkin ydinräjähdys lähellä asutuskeskusta saattaisi tappaa miljoonia ihmisiä.

Suomen ei tule heikentää omaa turvallisuuttaan tai ydinaseiden olemassaolon ja käytön vastaista normia mahdollistamalla ydinaseiden tuomisen väljin ja lavein perustein omalle maaperälleen.

Hautaviita Johannes
Suomalaiset Kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs (Fingo Ry)